

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни

ЛОГІСТИКА

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність: **292 «Міжнародні економічні відносини»**
освітня програма: **«Міжнародний бізнес»**
вид дисципліни: **обв'язкова**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладач: д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи Бабенко Віталіна Олексіївна

1. Тематичний план навчальної дисципліни (конспект лекцій)

Розділ 1. Теоретичні основи логістики

Тема 1. (Лекція 1) Логістика як інструмент ринкової економіки

1. Предмет та об'єкт курсу, завдання та цілі логістики.
2. Етапи розвитку логістики, види логістики.
3. Сучасна логістична концепція, ефективність логістичних підходів.
4. Форми логістичних утворень.

Поняття і сутність логістики. Походження терміну, сучасні визначення логістики. Передумови та етапи становлення логістики. Мета і завдання логістики. Рівні формування логістики. Досвід зарубіжних країн у застосуванні логістики. Роль логістики у реформуванні економіки України.

Тема 2. (Лекція 2) Об'єкти логістичного управління та логістичні операції

1. Загальна характеристика технологічних процесів у логістиці.
2. Організація управління матеріальними потоками.
3. Види логістичних систем. Базові елементи логістичної системи.
4. Принципи побудови логістичної системи.

Об'єкти логістичного управління та логістична діяльність. Характеристика потокових процесів у логістиці. Поняття та показники матеріального потоку. Класифікація матеріальних потоків. Інформаційні потоки та їх класифікація. Фінансові потоки та їх класифікація. Сервісні потоки та їх класифікація. Логістичні операції з матеріальними, інформаційними, фінансовими та сервісними потоками. Загальні схеми взаємодії потоків. Інтегровані логістичні потоки.

Тема 3. (Лекція 3) Логістична діяльність та логістичні функції

1. Заготівельна логістика: поняття, завдання, функції.
2. Організація процесу заготівлі матеріальних ресурсів.
3. Шляхи вибору постачальника.

Логістичні процеси і логістична діяльність. Основні види логістичної діяльності. Організація логістичної діяльності. Основні логістичні функції та їх розподіл між різними учасниками логістичного процесу.

Розділ 2. Функціонально-базовий поділ логістики

Тема 4. Логістичний підхід до управління матеріальними потоками у сфері виробництва

Лекція 4. Сутність внутрішньовиробничих логістичних систем.

1. Поняття внутрішньовиробничої логістики, її завдання.
2. Основні положення логістичної організації виробництва.
3. Запас виробничої потужності.

Лекція 5. Способи управління матеріальними потоками.

1. Вимоги до організації та управління потоками у внутрішньовиробничої логістики.
2. Способи управління матеріальними потоками («підштовхуючі» системи, «тяглові» системи)
3. Складові ефективності внутрішньовиробничої логістики.

Традиційна і логістична концепції організації виробництва. Внутрішньовиробничі логістичні системи та їх роль в удосконаленні управління виробництвом товарів і послуг. Виштовхувальні та витягувальні системи управління матеріальними потоками у виробничій логістиці. Мікрологістичні системи MRP, MRP I, MRP II, ERP, Kanban, OPT, «Lean Production». Організація постачання матеріальних ресурсів та управління запасами у мікрівиробничих логістичних системах. Ефективність застосування логістики при управлінні матеріальними потоками на виробництві.

Тема 5. Логістичний підхід до управління матеріальними потоками у сфері обігу

Лекція 6. Сутність розподільчої логістики.

1. Поняття розподільчої логістики.
2. Завдання розподільчої логістики та її функції.
3. Принципи розподільчої логістики

Лекція 7. Формування системи розподільчої логістики.

1. Основні методи розподільчої логістики.
2. Підсистеми розподільчої логістики.
3. Поняття логістичних каналів та ланцюжків, їх класифікація.
4. Розподільчі центри

Етапи робіт з формування системи розподільчої логістики.

Організація дистрибуції матеріалів та готової продукції. Традиційний і логістичний підходи до управління розподілом. Логістичні канали та логістичні ланцюжки. Внутрішня структура та принципи функціонування каналів розподілу. Логістичні посередники в дистрибуції, їх класифікація та функції. Координація та інтеграція дій логістичних посередників. Проектування дистрибутивних систем. Системи планування матеріальних ресурсів у каналах розподілу. Системи DRP та її модифікація DRP II. Системи швидкого реагування на попит DDT, швидкої реакції QR, планування неперервного поповнення CPR, ефективної реакції на запити споживачів ECR та особливості управління матеріальними потоками у них.

Тема 6. (Лекція 8 и 9). Логістичний підхід до обслуговування споживачів

Етапи вибору раціональних систем складування.

Поняття логістичного сервісу. Формування сервісних систем. Логістичні принципи обслуговування. Залежність витрат на сервіс від рівня сервісу. Методи оцінки рівня логістичного сервісу. Визначення оптимального рівня сервісу. Логістика сервісного відгуку – SRL.

Тема 7. (Лекція 10) Склад і транспорт у логістиці

1. Поняття логістики складування. Завдання логістики складування.
2. Складові логістичного процесу на складі. Групи складів.
3. Класифікація складів, його обладнання. Підсистеми складування.
4. Етапи вибору раціональних систем складування.
5. Поняття транспортної логістики та завдання транспортної логістики.
6. Види транспортних засобів, їх вади та гідності.
7. Критерії та фактори вибору виду транспортних засобів.
8. Поняття тарифа. Склад тарифів на окремих видів транспорту.
9. Характеристика транспортно-експедиційних послуг (ТЕП).
10. Організація логістики ТЕП. Вибір експедиторів і посередників у ТЕП.

Роль складів при виробництві і розподілі продукції. Сучасні тенденції формування складської мережі підприємства. Розподільні центри та їх розміщення. Забезпечення єдності складського процесу з транспортним. Логістична оцінка видів транспорту. Вибір перевізника.

Тема 8. Закупівельна логістика

Логістика закупівель. Управління поставками. Оцінка джерела (постачальника). Опис бізнес-процесу закупівлі.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Походження та сучасні визначення терміна “логістика”. Понятійний апарат логістики.
2. Порівняльний аналіз традиційної та логістичної концепцій управління підприємством. Парадигми логістики.
3. Логістичні активності (функції логістики). Сім правил логістики.
4. Інтерфейс логістики з основними функціональними сферами логістики. Системний підхід у логістиці.
5. Вибір виду транспорту, визначення оптимальної кількості транспортних засобів. Політика транспортних організацій з позицій логістики. Транспорт і політика України.
6. Проблеми транспортно-експедиційних операцій в Україні, альтернативи та критерії вибору, основні рішення управління при транспортуванні.
7. Якісний аналіз транспортної операції, класифікація чинників у логістичних системах.
8. Обслуговування споживача з позицій логістики, компоненти, елементи, критерії.
9. Організація дистрибуторських систем торгівлі.
10. Класифікація інформаційного потоку з позицій логістики.
11. Класифікація, сучасні аспекти розвитку логістичних інформаційних систем.
12. Сучасні логістичні інформаційно-комп’ютерні технології.
13. Використання в логістиці технології автоматизованої ідентифікації штрихових кодів. Електронний обмін даними (ЕРЕ).
14. Інформаційно-аналітичне забезпечення закупівельної логістики.
15. Чинники, які враховують у закупівельному процесі.
16. Опрацювання та виконання замовлень. Обґрунтування економічно вигідного обсягу замовлення, визначення моменту замовлення та періодичного постачання товарів.
17. Оптимізація закупівельних рішень.
18. Сучасні тенденції розвитку складської мережі.
19. Значення тари та пакування при виконанні складських операцій.
20. Логістика як засіб підвищення конкурентоздатності учасників логістики.
21. Рівень логістичного сервісу і методики його розрахунку.
22. Досвід застосування логістики в зарубіжних країнах.
23. Загальна характеристика методів розв’язання логістичних завдань.
24. Моделювання в логістиці.
25. Експертні системи в логістиці.
26. Визначення і основні принципи системного підходу.
27. Співробітництво, конфлікти та конкуренція в логістичних ланцюгах.
28. Логістика технологічних процесів.
29. Управління постачанням на заготівельному етапі. Особливості логістики на заготівельному етапі.
30. Дистрибуція, основні функції. Дистрибутивні канали та мережі.

ВАРИАНТИ ЗАДАЧ

Задача 1. Витрати на постачання одиниці продукції $C = 12,75$ грн. Річне споживання 1000 од. Річні витрати на зберігання продукції — 0,1 обсягу партії. Розмір партії постачання 100, 200, 400, 500, 600, 800, 1000 од. Річний обсяг виробництва $P = 12$ тис. од. Витрати зумовлені дефіцитом $H = 0,2$.

Необхідно розрахувати оптимальний обсяг закупаваної партії; оптимальний обсяг партії замовлення при поповненні запасу за кінцевий інтервал та в умовах дефіциту.

Задача 2. Розрахувати рейтинг фірм-постачальників “Ювента” і “Форум” за результатами роботи і прийняти рішення про продовження договорних відносин з однією з них.

Оцінити постачальників за такими показниками, як ціна, надійність та якість поставки, враховуючи, що товари A і B не потребують безперебійного поповнення. Відповідно при розрахунку рейтингу постачальника прийняти

таке ранжування показників:

- ціна — 0,6;
- якість товару — 0,2;
- надійність поставки — 0,2.

вихідні дані для розв'язання. Протягом перших двох місяців року фірма отримувала від фірм-постачальників “Ювента” і “Старт” товари *A* і *B*.

Динаміку цін на товари, що постачалися, а також їх якості та надійності поставок наведено в табл. 1–3.

Таблиця 1

Динаміка цін на товари, що постачалися

Фірма-постачальник	Квартал 2005 р.	Товар	Місячний обсяг поставки, од.	Ціна одиниці, грн
“Ювента”	I II	<i>A</i>	4000	15
		<i>B</i>	3000	10
“Форум”	I II	<i>A</i>	7000	12
		<i>B</i>	3000	9
“Ювента”	II II	<i>A</i>	2000	15
		<i>B</i>	4000	9
“Форум”	I II	<i>A</i>	4000	14
		<i>B</i>	8000	6

Таблиця 2

Динаміка якості товарів, що постачалися

Квартал 2006 р.	Фірма-постачальник	Кількість товару невідповідної якості
I	“Ювента”	70
	“Форум”	100
II	“Ювента”	110
	“Форум”	140

Таблиця 3

Динаміка показників надійності поставки

“Ювента”			“Форум”		
Квартал 2005 р.	Кількість поставок	Тривалість запізень, днів	Квартал 2005 р.	Кількість поставок	Тривалість запізень, днів
I	8	22	I	12	32
II	5	30	II	19	39

3. ПРИКЛАД ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Варіант 1. *Поняття і сутність логістики*

1. Логістика - це:

- 1) новий напрям в організації товаропросування вантажів і теорія планування різних потоків у людино-машинних системах;
- 2) ефективне просування готової продукції від виробника до споживача;
- 3) процес планування витрат з транспортування і зберігання вантажів від виробника до споживача;
- 4) усі відповіді правильні.

2. Мета логістики полягає в такому:

- 1) наскрізному управлінні матеріальним потоком (сім правил логістики);
- 2) управлінні матеріальним потоком;
- 3) управлінні інформаційним потоком;
- 4) усі відповіді правильні.

3. Об'єкт управління логістики становить:

- 1) матеріальні та пов'язані з ними інформаційні, фінансові та інші потокові процеси;
- 2) інформаційні та пов'язані з ними матеріальні, фінансові та інші потокові процеси;
- 3) фінансові та пов'язані з ними інші матеріальні потоки; 4) усі відповіді правильні.

4. Матеріальний потік утворюється в результаті діяльності:

- 1) транспортних, комерційних, посередницьких організацій і опто-вої торгівлі;
- 2) транспортних організацій;
- 3) оптової торгівлі;
- 4) оптової торгівлі та комерційних організацій.

5. Діяльність у галузі логістики передбачає управління:

- 1) транспортом;
- 2) складським господарством і запасами;
- 3) кадрами організаційних систем і комерційною діяльністю; 4) усі відповіді правильні.

6. Матеріальні потоки поділяються на одно- та двосторонні за ознакою:

- 1) переходу права власності на товар;
- 2) зміни споживчих властивостей;
- 3) природи потоку;
- 4) відносин між учасниками логістичної системи.

7. Принципова новизна логістичного підходу полягає в такому:

- 1) органічному взаємозв'язку, інтеграції галузей, де діє логістика, в єдину матеріалопровідну систему;
- 2) управлінні матеріальними потоками;
- 3) пошуку нових можливостей підвищення ефективності матеріальних потоків;
- 4) інтеграції виробничих і транспортних процесів.

8. До макрологістичних систем належать:

- 1) гнучкі;
- 2) ешелонні;
- 3) з прямим зв'язком;
- 4) усі відповіді правильні.

9. Розрізняють такі етапи вдосконалення логістики:

- 1) 60-ті роки, 80-ті роки, теперішній час;
- 2) 70-ті роки, 80-ті роки, теперішній час;
- 3) 60-ті роки, 70-ті роки, 80-ті роки, теперішній час; 4) усі відповіді правильні.

10. До матеріальних потоків належать:

- 1) вантажі, деталі та товарно-матеріальні цінності;
- 2) документація;
- 3) грошові кошти;
- 4) усі відповіді правильні.

4.ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Передумови, причини та тенденції розвитку логістики.
2. Поняття, сутність та завдання логістики.

3. Походження та сучасні визначення терміну “логістика”. Понятійний апарат логістики.
4. Рівні формування логістики.
5. Порівняльний аналіз традиційної та логістичної концепцій управління підприємством. Парадигми логістики.
6. Поняття матеріального, фінансового та інших потоків. Класифікація потоків у логістиці; показники, що їх характеризують. Характеристика основних принципів логістики.
7. Еволюція концепції логістики. Види та характеристика концепцій логістики.
8. Логістичні активності (функції логістики). Сім правил логістики.
9. Інтерфейс логістики з основними функціональними сферами логістики.
10. Системний підхід у логістиці.
11. Поняття, властивості, елементи, види логістичної системи.
12. Етапи формування, умови створення, принципи функціонування і розвитку логістичних систем.
13. Класифікація логістичних систем. Попередні заходи побудови логістичних систем.
14. Порівняльна характеристика класичного і системного підходів до формування логістичної системи.
15. Критерії оцінок та систем оптимізації при виборі логістичної системи. Конфлікти, що виникають при здійсненні функцій логістичної системи.
16. Характеристика функціональних галузей логістики.
17. Функції організаційної структури, яка управляє логістичною системою. Види організаційних структур і служб управління логістикою.
18. Вибір типу транспорту, визначення оптимальної кількості транспортних засобів. Політика транспортних організацій з позицій логістики. Транспорт та політика України.
19. Транспортні витрати і тарифи, порядок їх застосування.
20. Проблеми транспортно-експедиційних операцій в Україні, альтернативи та критерії вибору, основні рішення управління при транспортуванні.
21. Якісний аналіз транспортної операції, класифікація чинників у логістичних системах.
22. Унімодалні та мультимодалні системи доставки товарів.
23. Транспортні термінали, їх типи, функції та місце в логістичній системі.
24. Оптимізація постачання товарів.
25. Сутність та основні функції розподільчої логістики.
26. Логістичні канали та логістичні ланцюги. Обслуговування споживача з позицій логістики, компоненти, елементи, критерії.
27. Організація дистрибуторських систем торгівлі.
28. Розподільчі центри.
29. Сутність та основні завдання інформаційної логістики.
30. Поняття інформаційного потоку в логістиці; класифікація з позицій логістики.
31. Логістичні інформаційні системи: класифікація, сучасні аспекти розвитку.
32. Сучасні логістичні інформаційно-комп’ютерні технології.
33. Використання в логістиці технології автоматизованої ідентифікації штрихових кодів. Електронний обмін даними (ЕРЕ).
34. Завдання і цілі закупівельної логістики.
35. Інформаційно-аналітичне забезпечення закупівельної логістики.
36. Чинники, які враховують при просуванні закупівельного процесу.
37. Опрацювання та виконання замовлень. Обґрунтування економічно вигідного обсягу замовлення, визначення моменту замовлення та періодичного постачання товарів.
38. Вибір оптимального постачальника.
39. Методи закупівлі.
40. Оптимізація закупівельних рішень.
41. Види запасів у логістичній системі.

42. Системи управління запасами.
43. Техніка управління запасами “точно в термін” (“just-in-time”).
44. Види та функції складів у логістичній системі.
45. Вибір типу складу та системи складування товарів.
46. Сучасні тенденції розвитку складської мережі.
47. Логістичні операції на складі.
48. Значення тари та пакування при виконанні складських операцій.
49. Визначення понять “базовий модуль”, “вантажна одиниця”, “уніфікація вантажних одиниць”.
50. Автоматизовані складські системи.
51. Поняття та обсяг логістичного сервісу.
52. Класифікація логістичного сервісу.
53. Логістика як засіб підвищення конкурентоздатності учасників логістики.
54. Рівень логістичного сервісу та методики його розрахунку. Логістика сервісного відгуку — SRL (Service Response Logistics).
55. Понятійний апарат і основні визначення логістики.
56. Чинники розвитку логістики.
57. Завдання та функції логістики.
58. Порівняльний аналіз традиційної та логістичної концепцій управління торговельним підприємством.
59. Досвід зарубіжних країн у застосуванні логістики.
60. Загальна характеристика методів розв’язання логістичних завдань.
61. Моделювання в логістиці.
62. Експертні системи в логістиці.
63. Визначення і основні принципи системного підходу.
64. Логістичний ланцюг, логістичний канал розподілу.
65. Канали розподілу різних рівнів.
66. Співробітництво, конфлікти та конкуренція в логістичних ланцюгах.
67. Логістика технологічних процесів.
68. Класифікація потоків у логістиці, показники, що їх характеризують.
69. Об’єкти логістичного управління в постачанні.
70. Сутність заготівельної логістики. Функції та об’єкт заготівельної логістики.
71. Ефективність та показники ефективності матеріально-технічного забезпечення.
72. Управління постачанням на заготівельному етапі. Особливості логістики на заготівельному етапі.
73. Об’єкти логістичних рішень у збуті.
74. Дистрибуція: основні функції. Дистрибутивні канали та мережі.
75. Логістичні посередники в дистрибуції.
76. Фізичний розподіл (дистрибуція) товарів.
77. Організація дистриб’юторських систем торгівлі.
78. Координація та інтеграція дій логістичних посередників.
79. Методи економічного стимулювання ефективної організації транспортування товарів.
80. Економічні методи державного регулювання товароруху.
81. Економіко-математичні методи розробки оптимальних шляхів ланковості товароруху.
75. Мотивація формування запасів та причини створення запасів. Класифікація запасів у логістичній системі.
76. Функції запасів.
77. Витрати, пов’язані зі зберіганням запасів. Планування та нормування запасів.
78. Структура та взаємозалежність логістичних витрат. Класифікація логістичних витрат.
79. Показники ефективності.
80. Ідентифікація типових конфліктних витрат. Концепція мінімізації загальних витрат підприємства.
81. Логістика як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємств.

5.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії: Підручник / Є. В. Крикавський. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтеллект-Захід», 2014. – 416 с.
2. Пономаренко В.С. Логістичний менеджмент: підручник /В. С. Пономаренко, К. М. Таньков, Т. І. Лепейко / За ред. проф. д-ра екон. наук В. С. Пономаренка. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2019. – 440 с.
3. Тридед А. Н. Логистика: учебное пособие для самостоятельного изучения дисциплины / А. Н. Тридед, К. Н. Таньков. – Х.: ИД «ИНЖЕК», 2006. – 208 с.
4. Шехтер, Д. (2015). Логистика. Искусство управления цепочками поставок. Журнал исследований социальной политики.
5. Гаджинский А. М. Логистика: Учебник / А М Гаджинский. - 20-е изд. -М: Издательско- торговая корпорация «Дашков и К"», 2020. - 484 с.
6. Уваров, С. А., and М. Н. Григорьев. "Логистика. Базовый курс: учебник для бакалавров." Journal of European Social Policy 26.3 (2016): 1-20.
7. Стаханов, В.Н. Теоретические основы логистики / Б.Н. Стаханов и В.Б. Украинцев. - Ростов н/Д: Феникс, 2020. -160 с. - Библиогр.: с.151 -158 (94 назв.). ISBN: 5-222-01910-1.
8. Прокофьева, Т. А., and В. И. Сергеев. "Логистика. Учебно-методический комплекс." Cities 59 (2016): 30-39.

Допоміжна література

1. Беренда С.В. Логистика. Учебно-методическое пособие. - Харьков: ХНУ. 2018. - 159 с.
2. Браун Марк Г. Сбалансированная система показателей: на маршруте внедрения / Марк Грэм Браун; Пер. с англ. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. -266с.
3. Marc Levinson The Box: How the Shipping Container Made the World Smaller and the World Economy Bigger 2018. - 400 pp.
4. Джеймс Р. Сток, Дуглас М. Ламберт Strategic Logistics Management/Стратегическое управление логистикой: Пер. с 4-го изд. М.: ИНФРА-М, 2005, XXXII, 797с.
5. Лайсонс К., Джиллингем М. Управление закупочной деятельностью и цепью поставок: Пер. с 6-го англ. изд. - М.: ИНФРА-М, 2019. - 798 с.
6. Окландер М.А. Логістика. Підручник. М.: ЦУЛ, 2020,346с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://ports.com.ua> - Порты Украины
2. <https://spark.adobe.com/#design/page/15a397db-4e43-45f0-ad3a-2e54d9ac0a26> - Baltic Dry Index
3. <https://www.youtube.com/user/SekirkinaSvetlana> - Транспортная логистика для каждого
4. <https://www.youtube.com/watch?v=1T5tYWejAK8> - Ланцюги доданої вартості. Презентація курсу
5. <https://www.coursera.org/learn/supply-chain-logistics> - Rutgers Business School Newark and New Brunswick
6. <http://www.logisticsmgmt.com/>

7. <http://www.dhl.com.ua/uk/logistics.html> - DHL Express
8. <http://ict.lviv.ua/about/> - «ІСТ-Захід» - міжнародна транспортно-експедиторська компанія
9. <https://vimeo.com/164439350> - National Geographic Ultimate Factories UPS Worldport
10. <http://www.geotrans-group.biz/ua/index.html> - ООО «Геотранс Сервис»